

Beoordeling Algoritmen Gemeente Utrecht

6 Toetsingskader

6.1 Algoritmeregister

Gezien het verschil in het doel van het algoritmeregister en de databank op grond van de AI Act biedt het Algoritmekader op dit moment de meeste handvatten als toetsingskader. Om die reden is dan ook de handleiding voor het algoritmeregister van de Nederlandse Overheid (versie 1.0.0a, gedateerd 30 november 2023) gebruikt bij de beoordeling. Deze handleiding is bedoeld om overheidsorganisaties te ondersteunen bij het invullen van de Publicatiestandaard voor het algoritmeregister. Het belang van deze handleiding ligt in het bevorderen van transparantie en verantwoording over het gebruik van algoritmes door de overheid. Door een gestandaardiseerde manier van rapporteren te bieden, zorgt het register ervoor dat burgers, journalisten en toezichthouders inzicht kunnen krijgen in de werking en impact van overheidsalgoritmes.

Via de handleiding benadrukt de Rijksoverheid het gebruik van toegankelijke taal (B1-niveau waar mogelijk) en moedigt organisaties aan om alle velden in te vullen, ook al zijn er momenteel geen wettelijk verplichte velden. Deze aanbevelingen zijn verwerkt in het toetsingskader. Daarnaast geeft de handleiding een toelichting op de velden van de publicatiestandaard, die de volgende categorieën omvatten:

- Algemene informatie: informatie over de naam, de omschrijving, de organisatie, het thema, de status, de contactgegevens, de publicatiecategorie en de bronregistratie van het algoritme.
- Verantwoord gebruik: informatie over het doel, de afwegingen, de menselijke tussenkomst, het risicobeheer, de wettelijke basis, het verwerkingsregister, de impacttoetsen en de toelichting op de impacttoetsen van het algoritme.
- Werking: informatie over de gegevens, de gegevensbronnen, de technische werking en de leverancier van het algoritme.
- Metadata: informatie over de taal, het schema, de bron-ID en de zoektermen van de registratie.

De handleiding geeft ook aan welke velden verplicht, wenselijk of optioneel zijn, en welke velden altijd of alleen bij bepaalde situaties getoond worden op de website Pagina **10** van **43**

van het algoritmeregister. De handleiding geeft ook instructies, voorbeelden en criteria voor het invullen van de velden.

6.2 Risico-classificatie in de AI Act

Met betrekking tot de risico-classificatie van het algoritme in de AI Act, worden drie kerncriteria gehanteerd:

- **Criterium 1:** Het gaat om een 'AI-systeem', zoals gedefinieerd in artikel 3 lid 1 van de AI Act. Hierbij wordt een algoritme dat is gebaseerd op een set regels onderscheiden van een algoritme dat met een zekere mate van autonomie opereert (AI).
- **Criterium 2:** Het AI-systeem valt onder de lijst van hoog risico toepassingen beschreven in bijlage I en bijlage III van de AI Act.
- **Criterium 3:** De uitzonderingen voor 'hoog risico' AI-systemen van artikel 6 lid 3 AI Act zijn niet van toepassing.

Een algoritme is pas een 'hoog risico' in de AI Act, als het aan alle bovenstaande criteria voldoet. Als het algoritme niet voldoet aan één of meerdere criteria, is het geen hoog risico AI-systeem.

7 Beoordeling

We hebben het algoritmeregister van de gemeente beoordeeld op de juistheid van de invoer, door het te vergelijken met de handleiding van de publicatiestandaard. We hebben per algoritme gekeken of de gemeente alle verplichte en wenselijke velden heeft ingevuld, of de informatie overeenkomt met de instructies en voorbeelden van de handleiding, en of de informatie duidelijk, begrijpelijk en consistent is. We hebben ook gelet op eventuele fouten, onduidelijkheden of ontbrekende informatie. We hebben onze bevindingen genoteerd in een apart document, dat als bijlage bij dit adviesrapport is toegevoegd. Hieronder geven we een samenvatting van onze beoordelingen, zowel van het algoritmeregister als onze inschattingen van de risico-classificaties in de AI Act.

8.13 Risico-indicatoren drugspannen

<i>Algemene opmerkingen en aanbevelingen</i>	<i>Classificatie AI Act</i>
<p>1. Korte omschrijving: De korte omschrijving geeft geen volledig beeld van wat het algoritme doet. De omschrijving kan bijvoorbeeld aangevuld worden met: "door per pand een risico-analyse uit te voeren".</p> <p>2. Publicatiecategorie: Het is hier mogelijk dat dit een hoog risico algoritme is. In dat geval zou op termijn ook de publicatiecategorie 'hoog risico in AI Act' moeten worden toegevoegd.</p> <p>3. Doel en impact: De impact op mensen en eigendommen wordt helemaal niet genoemd.</p> <p>4. Afwegingen: Het is niet duidelijk welke nadelen er mogelijk aan het algoritme kleven. Het wordt niet duidelijk in de tekst waarom de inzet van het algoritme gerechtvaardigd is ten opzichte van de status quo. Niet alle ethische principes in het Uthiek Assessment worden besproken, waardoor het voor de lezer onduidelijk is of het algoritme ook aan die principes voldoet. De tekst bevat ook verschillende onduidelijke koppelwoorden.</p> <p>5. Menselijke tussenkomst: Het onderdeel over menselijke tussenkomst laat te veel vragen onbeantwoord, zoals wat de medewerker precies te</p>	<p>Criterium 1 - Het gaat om een AI-systeem: Het is niet met zekerheid te stellen of hier sprake is van een AI-systeem op basis van de aanwezige informatie.</p> <p>Criterium 2 - Het is een hoog risico AI-systeem volgens bijlage I of III van de AI Act: Dat is mogelijk, maar niet waarschijnlijk. Hier kan worden gedacht aan bijlage III lid 6 (rechtshandhaving). Met name als dit algoritme het risico analyseert of natuurlijke personen een strafbaar feit zullen plegen (lid 6d) op basis van profilering, persoonlijkheidskenmerken of eerder crimineel gedrag, is de toepassing van lid 6 waarschijnlijk. Ook bijlage III lid 1b (biometrische categorisering) en 8 (indien in opdracht van gerechtelijke instantie) zijn mogelijk van toepassing.</p> <p>Criterium 3 - De uitzonderingen zijn niet van toepassing: 'Ja' of 'Nee' is allebei mogelijk. Dit is afhankelijk van hoe algoritme gebruikt wordt. De uitzonderingen van artikel 6 lid 3 AI Act gaan niet op als de uiteindelijke menselijke besluitvorming</p>

<p>zien krijgt, hoe bepalend de uitkomst van het algoritme is voor hun besluitvorming, en welke rol de medewerker daadwerkelijk speelt in het proces. Ook ontbreekt informatie over controle- of bijstellingsprocessen van het algoritme.</p> <p>6. Risicobeheer: Het onderdeel risicobeheer gaat niet in op specifieke risico's van het algoritme en behandelt ook geen specifieke maatregelen om die risico's te beheersen.</p> <p>7. Wettelijke basis: Er moet worden gecontroleerd of dit inderdaad de enige wettelijke basis is. Ook ontbreekt een link naar de wetgeving zelf.</p> <p>8. Gegevens: Er moeten nog links naar de gegevens worden toegevoegd.</p> <p>9. Technische werking: Er is geen apart kopje voor de technische werking gemaakt, en de output (wat de behandelaar te zien krijgt) is moeilijk uit de tekst op te maken.</p> <p>10. Ontbrekende onderdelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een decentraal of intern register (niet verplicht) - Een begindatum (verplicht) - Een link naar de publiekspagina (niet verplicht) - Een link naar de bronregistratie (niet verplicht) - Een link naar de wettelijke basis (verplicht) - Verwerkingsregister (niet verplicht) - Link naar impacttoets (niet verplicht) - Link en titel gegevensbron (niet verplicht) - Leverancier (verplicht) - Link naar broncode (niet verplicht) - Bewerkingsgeschiedenis (niet verplicht) 	<p>in de praktijk wezenlijk wordt beïnvloed door de uitkomst van het algoritme. Als het algoritme bijvoorbeeld een selectie van personen maakt, en behandelaars alleen verder gaan met die selectie, is er geen sprake van een louter administratieve procedure.</p> <p>Conclusie: Het is mogelijk, maar niet waarschijnlijk, dat dit algoritme <u>wél</u> als 'hoog risico' AI-systeem in de AI Act kwalificeert. Dat zou kunnen als het algoritme inderdaad een 'AI-systeem' is, een belangrijke invloed heeft op de uiteindelijke besluitvorming (het identificeren van personen als potentieel betrokken bij criminele activiteiten), en deze risico-analyse wordt gemaakt op basis van óf profilering óf persoonlijkheidskenmerken, in combinatie met eerder crimineel gedrag en andere objectief vastgestelde feiten. Als de risico-beoordeling uitsluitend plaatsvindt op basis van profilering of individuele persoonlijkheidskenmerken, kan dit algoritme zelfs <u>verboden</u> zijn in de zin van artikel 5 lid 1d AI Act.</p>
---	---

8.14 Risico-indicatoren witwassen panden

Algemene opmerkingen en aanbevelingen	Classificatie AI Act
<p>1. Toegankelijke taal: De tekst bevat veel moeilijk te begrijpen termen, zoals 'geaggregeerd niveau'. Vervang deze termen door eenvoudigere termen.</p> <p>2. Korte omschrijving: De korte omschrijving geeft geen volledig beeld van wat het algoritme doet. De omschrijving kan bijvoorbeeld aangevuld worden met: "door per pand een risico-analyse uit te voeren".</p> <p>3. Doel en impact: De impact op mensen en eigendommen wordt helemaal niet genoemd.</p> <p>4. Afwegingen: Het is niet duidelijk welke nadelen er mogelijk aan het algoritme kleven. Het wordt niet duidelijk in de tekst waarom de inzet van het algoritme gerechtvaardigd is ten opzichte van de status quo. Niet alle ethische principes in het Uthiek Assessment worden besproken, waardoor het voor de lezer onduidelijk is of het algoritme ook aan dié principes voldoet. De tekst bevat ook verschillende onduidelijke koppelwoorden.</p> <p>5. Menselijke tussenkomst: Het onderdeel over menselijke tussenkomst laat te veel vragen onbeantwoord, zoals wat de medewerker precies te</p>	<p>Criterium 1 - Het gaat om een AI-systeem: Het is niet met zekerheid te stellen of hier sprake is van een AI-systeem op basis van de aanwezige informatie.</p> <p>Criterium 2 - Het is een hoog risico AI-systeem volgens bijlage I of III van de AI Act: Dat is mogelijk, maar niet waarschijnlijk. Hier kan worden gedacht aan bijlage III lid 6 (rechtshandhaving). Met name als dit algoritme het risico analyseert of natuurlijke personen een strafbaar feit zullen plegen (lid 6d) op basis van profilering, persoonlijkheidskenmerken of eerder crimineel gedrag, is de toepassing van lid 6 waarschijnlijk. Ook bijlage III lid 1b (biometrische categorisering) en 8 (indien in opdracht van gerechtelijke instantie) zijn mogelijk van toepassing.</p> <p>Criterium 3 - De uitzonderingen zijn niet van toepassing: 'Ja' of 'Nee' is allebei mogelijk. Dit is afhankelijk van hoe algoritme gebruikt wordt. De uitzonderingen van artikel 6 lid 3 AI Act gaan niet op als de uiteindelijke menselijke besluitvorming</p>

zien krijgt, hoe bepalend de uitkomst van het algoritme is voor hun besluitvorming, en welke rol de medewerker daadwerkelijk speelt in het proces. Ook ontbreekt informatie over controle- of bijstellingsprocessen van het algoritme.

6. Risicobeheer: Het onderdeel risicobeheer gaat niet in op specifieke risico's van het algoritme en behandelt ook geen specifieke maatregelen om die risico's te beheersen.

7. Wettelijke basis: Er moet worden gecontroleerd of dit inderdaad de enige wettelijke basis is. Ook ontbreekt een link naar de wetgeving zelf.

8. Gegevens: Er ontbreken links naar de gegevensbronnen.

9. Technische werking: Er is geen apart kopje voor de technische werking gemaakt, en de output (wat de behandelaar te zien krijgt) is moeilijk uit de tekst op te maken.

10. Ontbrekende onderdelen:

- Een decentraal of intern register (niet verplicht)
- Een link naar de publiekspagina (niet verplicht)
- Een link naar de bronregistratie (niet verplicht)
- Een link naar de wettelijke basis (verplicht)
- Verwerkingsregister (niet verplicht)
- Link naar impacttoets (niet verplicht)
- Link en titel gegevensbron (niet verplicht)
- Leverancier (verplicht)
- Link naar broncode (niet verplicht)
- Bewerkingsgeschiedenis (niet verplicht)

in de praktijk wezenlijk wordt beïnvloed door de uitkomst van het algoritme. Als het algoritme bijvoorbeeld een selectie van personen maakt, en behandelaars alleen verder gaan met die selectie, is er geen sprake van een louter administratieve procedure.

Conclusie: Het is mogelijk, maar niet waarschijnlijk dat dit algoritme wél als 'hoog risico' AI-systeem in de AI Act kwalificeert. Dat zou kunnen als het algoritme inderdaad een 'AI-systeem' is, een belangrijke invloed heeft op de uiteindelijke besluitvorming (het identificeren van personen als potentieel betrokken bij criminele activiteiten), en deze risico-analyse wordt gemaakt op basis van óf profilering óf persoonlijkheidskenmerken, in combinatie met eerder crimineel gedrag en andere objectief vastgestelde feiten. Als de risico-beoordeling uitsluitend plaatsvindt op basis van profilering of individuele persoonlijkheidskenmerken, kan dit algoritme zelfs verboden zijn in de zin van artikel 5 lid 1d AI Act.

8.15 Risico-indicatoren jonge aanwas in de drugscriminaliteit

Algemene opmerkingen en aanbevelingen	Classificatie AI Act
<p>1. Korte omschrijving: De korte omschrijving geeft geen volledig beeld van wat het algoritme doet. De omschrijving kan bijvoorbeeld aangevuld worden met: "door een risico-analyse te maken van (verdachte) transacties".</p> <p>2. Publicatiecategorie: Het is hier mogelijk dat dit een hoog risico algoritme is. In dat geval zou op termijn ook de publicatiecategorie 'hoog risico in AI Act' moeten worden toegevoegd.</p> <p>3. Afwegingen: Het is niet duidelijk welke nadelen er mogelijk aan het algoritme kleven. Het wordt niet duidelijk in de tekst waarom de inzet van het algoritme gerechtvaardigd is ten opzichte van de status quo. Niet alle ethische principes in het Uthiek Assessment worden besproken, waardoor het voor de lezer onduidelijk is of het algoritme ook aan dié principes voldoet. De tekst bevat ook verschillende onduidelijke koppelwoorden.</p> <p>4. Menselijke tussenkomst: Het onderdeel over menselijke tussenkomst laat te veel vragen onbeantwoord, zoals wat de medewerker precies te zien krijgt, hoe bepalend de uitkomst van het algoritme is voor hun besluitvorming, en welke rol de medewerker daadwerkelijk speelt in het proces. Ook</p>	<p>Criterium 1 - Het gaat om een AI-systeem: Het is niet met zekerheid te stellen of hier sprake is van een AI-systeem op basis van de aanwezige informatie.</p> <p>Criterium 2 - Het is een hoog risico AI-systeem volgens bijlage I of III van de AI Act: Dat is goed mogelijk. Hier kan worden gedacht aan bijlage III lid 6 (rechtshandhaving). Met name als dit algoritme het risico analyseert of natuurlijke personen een strafbaar feit zullen plegen (lid 6d) op basis van profilering, persoonlijkheidskenmerken of eerder crimineel gedrag, is de toepassing van lid 6 waarschijnlijk. Ook bijlage III lid 1b (biometrische categorisering) en 8 (indien in opdracht van gerechtelijke instantie) zijn mogelijk van toepassing.</p> <p>Criterium 3 - De uitzonderingen zijn niet van toepassing: 'Ja' of 'Nee' is allebei mogelijk. Dit is afhankelijk van hoe algoritme gebruikt wordt. De uitzonderingen van artikel 6 lid 3 AI Act gaan niet op als de uiteindelijke menselijke besluitvorming in de praktijk wezenlijk wordt beïnvloed door de uitkomst van het algoritme. Als het algoritme</p>

<p>ontbreekt informatie over controle- of bijstellingsprocessen van het algoritme.</p> <p>5. Risicobeheer: Het onderdeel risicobeheer gaat niet in op specifieke risico's van het algoritme en behandelt ook geen specifieke maatregelen om die risico's te beheersen.</p> <p>6. Wettelijke basis: Er moet worden gecontroleerd of dit inderdaad de enige wettelijke basis is. Ook ontbreekt een link naar de wetgeving zelf.</p> <p>7. Impacttoets(en): Dit is een van de weinige algoritmes waar geen melding wordt gemaakt van een impacttoets. Als die nog niet is uitgevoerd, zal dat zo snel mogelijk moeten gebeuren.</p> <p>8. Gegevens: Er ontbreken links naar de gegevensbronnen.</p> <p>9. Technische werking: Er is geen apart kopje voor de technische werking gemaakt, en de output (wat de behandelaar te zien krijgt) is moeilijk uit de tekst op te maken.</p> <p>10. Ontbrekende onderdelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een decentraal of intern register (niet verplicht) - Een begindatum (verplicht) - Een link naar de publiekspagina (niet verplicht) - Een link naar de bronregistratie (niet verplicht) - Een link naar de wettelijke basis (verplicht) - Verwerkingsregister (niet verplicht) - Een impacttoets (verplicht) - Link naar impacttoets (niet verplicht) - Link en titel gegevensbron (niet verplicht) - Leverancier (verplicht) - Link naar broncode (niet verplicht) - Bewerkingsgeschiedenis (niet verplicht) 	<p>bijvoorbeeld een selectie van personen maakt, en behandelaars alleen verder gaan met die selectie, is er geen sprake van een louter administratieve procedure.</p> <p>Conclusie: Het is mogelijk dat dit algoritme <u>wél</u> als 'hoog risico' AI-systeem in de AI Act kwalificeert. Dat zou kunnen als het algoritme inderdaad een 'AI-systeem' is, een belangrijke invloed heeft op de uiteindelijke besluitvorming (het identificeren van personen als potentieel betrokken bij criminele activiteiten), en deze risico-analyse wordt gemaakt op basis van óf profilering óf persoonlijkheidskenmerken, in combinatie met eerder crimineel gedrag en andere objectief vastgestelde feiten. Als de risico-beoordeling <u>uitsluitend</u> plaatsvindt op basis van profilering of individuele persoonlijkheidskenmerken, kan dit algoritme zelfs <u>verboden</u> zijn in de zin van artikel 5 lid 1d AI Act.</p>
---	--